

י"ח באלול, תשע"ט, 18.9.2019

גיליון מס' 677

פרשת כי תבוא

כִּי יָשׁוּב ה' לְעֹלְמוֹ עָלֶיךָ

מאת ישראל שי, משואות יצחק

וְהָיָה כְּאֲשֶׁר שָׁשׂ ה' עֲלֵיכֶם לְהִיטִיב אֹתְכֶם וּלְהַרְבּוֹת אֹתְכֶם כֹּן יֵשִׁישׁ ה' עֲלֵיכֶם לְהַאֲבִיד אֹתְכֶם וּלְהַשְׁמִיד אֹתְכֶם וְנִסְחַתְּתֶם מֵעַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר אִתָּהּ בָּא שְׁמָה לְרַשְׁתָּהּ (כ"ח, ס"ג)

התורה משתמשת במילים חריפות ותיאורים קשים ונוראים לעונש שיביא ה' על עם ישראל – אבדן והשמדה. ההקבלה לברכה מעצימה את הקושי.

אבי מורי יוסף שלסינגר הכ"מ שנפטר בה' באייר השנה, מספר בזיכרונותיו על מדרש שדרש לו יהודי שפגש בו בתש"ב בעצם ימי הבכא לפסוק "כְּאֲשֶׁר שָׁמַעְנוּ כֹּן רְאִינוּ" (תהילים מ"ח, ט) – כאשר: כאשר שש ה' עליכם להיטיב אתכם; שמענו: שומעים על העבר הרחוק; לעומת זאת כן: "כֹּן יֵשִׁישׁ ה' עֲלֵיכֶם לְהַאֲבִיד אֹתְכֶם וּלְהַשְׁמִיד אֹתְכֶם" ; ראינו: רואים אנו יום יום. מתוך הדברים הללו, הרושם של הפסוקים הוא של קללה ללא גאולה, של היעדר תקווה. אמנם אני חושב שלא היתה אז תחושה טוטאלית כזו, אבל ודאי שהיה קושי לראות את הגאולה.

ובכל זאת, מהו כֹּן יֵשִׁישׁ ה' עֲלֵיכֶם לְהַאֲבִיד אֹתְכֶם וּלְהַשְׁמִיד אֹתְכֶם? האם הקב"ה כביכול שמח עם האבדון?

ה'תרגומים' מפרשים את המילה ישיש כ'יחדי' כלומר, לשון חדווה וכך גם האבע"ז שלא נבהל מהשאלה ועונה: "שלא תחשוב כי יזיק לשם או יתאבל". לעומת זאת רש"י (ופרשנים נוספים בעקבות חז"ל וכן בילקוט שמעוני) מסב את הפועל ישיש על האויבים שאותם הקב"ה 'משיש' (וניתן לחזק את הפרוש בכך שאם הפועל היה מוסב על הקב"ה היה צריך להיות "ישוש"). על פי רש"י הקב"ה אינו שש. ה'רש"ר הירש' רואה את הדגש במילה עליכם ומפרש אותה במשמעות של 'למענכם', כלומר - כשם שהטובה היתה למען עם ישראל, כך גם הקללה שהקב"ה מביא עלינו היא למעננו, ועל כך שש הקב"ה. ובלשונו "הוי אומר: כדרך שהיה זה לטובתכם כאשר הביא עליכם את הברכה המרובה, כן יהיה זה לטובתכם כאשר יביא עליכם את הרעה הגדולה. ה' במידת חסדו, בהנהגתו הבונה את עתידכם ואת עתיד האנושות, הוא שהביא עליכם את הטובה והוא שיגזור עליכם את הייסורים".

יהושע בנאום הפרידה שלו משתמש במוטיב הזה של הקבלה בין הטובה לימי הרעה "וְהָיָה כְּאֲשֶׁר בָּא עֲלֵיכֶם כֹּל הַדָּבָר הַטּוֹב אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' אֶלְהֵיכֶם אֲלֵיכֶם כֹּן יָבִיא ה' עֲלֵיכֶם אֵת כֹּל הַדָּבָר הָרָע עַד הַשְׁמִידוֹ אוֹתְכֶם מֵעַל הָאֲדָמָה הַטּוֹבָה הַזֹּאת אֲשֶׁר נָתַן לָכֶם ה' אֶלְהֵיכֶם" (כג,טו). נראה שיהושע מכוון לפסוק בדברים אלא שהוא מחליף את הפועל שש (ישיש) בפועל בא (יביא). השאלה שנותרת באוויר היא האם יהושע רצה לעדן את הדברים או שהוא באמת מפרשם כך?

ירמיהו משתמש במבנה זה בכוון הפוך "וְהָיָה כַּאֲשֶׁר שָׁקַדְתִּי עֲלֵיהֶם לְנִתּוֹשׁ וּלְנִתּוּץ וּלְהָרֵס וּלְהַאֲבִיד וּלְהַרְעַ כֵּן אֲשַׁקֵּד עֲלֵיהֶם לְבָנוֹת וּלְנִטּוּעַ נָאֵם ה'" (לא, כז). נראה כי ירמיהו הנביא מרמז אף הוא לפסוקנו, וגם הוא מחליף את הפועל ש.ש בפועל ש.ק.ד שמוכר לנו אצל ירמיהו. אולי בדברי ירמיהו זוהי פרשנות, כלומר – "שיש ה' עליכם" משמעותו: יתמיד וישתדל (ישקוד).

אשרינו שזכינו בדורנו לראות את הבטחת הגאולה שבפרשת התשובה המתייחסת לקללה שבפרשת 'כי תבא': וְהוֹתִירְךָ ה' אֱ-לֹהֶיךָ בְּכָל מַעֲשֵׂה יָדְךָ בְּפָרִי בְּטָנְךָ וּבְפָרִי בְּהֶמְתְּךָ וּבְפָרִי אֲדָמְתְּךָ לְטוֹבָה כִּי יָשׁוּב ה' לְשׁוֹשׁ עֲלֶיךָ לְטוֹב כַּאֲשֶׁר שָׁשׂ עַל אֲבֹתֶיךָ (דברים ל' ט').

ישראל שי, מזכיר פנים וחבר משואות יצחק, מגדל גידולי שדה בגד"ש דגנים, בוגר ישיבת הר עציון, בעל תואר בוגר ומוסמך בחקלאות באוניברסיטה העברית, נשוי לרחלי – מרפאה בעיסוק, אב לשמונה.

דף פרשת שבוע של הקיבוץ הדתי מופיע באתר הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il
כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il
ולרשום unsubscribe בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בשורת הנושא.
תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il